

FORM FOUR MODEL 4 2019

KISWAHILI PAPER 3 ANSWERS

SEHEMU A: TAMTHILIA (Alama 20)

Mstahiki Meya: Timothy Arege.

1. (a) Msemaji ni Meya. Anamsea Bili. Ni ofisini mwa Meya. Bili anazua mpango wa kusitisha kandarasi

ili Meya alazimishwe kumlipa mwanakandarasi fidia. Meya atapata mgao wake kwa fidia

hivyo. Meya akipata naye asimsahau Bili ($4 \times 1 = 4$)

(b) Mbinu za kifasihi katika dondoo.

(i) Balagha- Nilikusahahu lini?

(ii) Msemu/Nahau-kukata mkono

***Mbinu 1 mk mfano 1 mk ($1 \times 2 = 2$)**

(c) Hulka ya Bili.

(i) Mwenye tamaa-alimshauri Meya kuhusu kandarasi ambayo ingewaletea pesa//alimshauri Meya

kuuza fimbo ili wapate pesa

(ii) Mwenye ubinafsi -alijitakia faida yake mwenyewe n.k. (zozote $2 \times 2 = 4$)

(d) Jinsi Wanacheneo walivyokata mkono anaowalisha.

(i) Meya kuchelewesha mishahara ya wafanyakazi.

(ii) Meya kulipa wafanyakazi mishahara duni.

(iii) Meya kukosa kupatia Wanacheneo huduma za afya licha ya kuwa wao ndio

Waliomchagua.

(iv) Uongozi kutowapa Wanacheneo vyakula ilhali Meya mwenyewe anakula vinono.

- (v) Wafanyakazi kutozwa kodi ilhali Meya na madiwani hawalipi kodi.
- (vi) Vijana kutopewa kazi.walipewa ahadi za uongo ilhali ndio waliochagua viongozi.
- (vii) Wafanyakazi kufanya kazi katika mazingira magumu, mfano kukosa glavu.
- (viii) Wafanyakazi wanaogoma kwa kudai mazingira bora ya kazi kufurushwa kazi na kuuawa kwa kupigwa risasi.
- (ix) Waridi kutohudumia wagonjwa ilhali wao hulipa kodi ili naye alipwe mshahara.
- (x) Bili kumtoroka Meya mambo yalipoharibika.
- (xi) Mhazili wa Meya kumtoroka na kuungama na wanaogoma licha ya Meya kumpa ajira.

(Zozote $9 \times 2 = 18$)

SEHEMU B: RIWAYA (Alama 20)

Kidagaa Kimemwozea: Ken Walibora.

SEHEMU C: HADITHI FUPI (Alama 20)

Damu Nyeusi na Hadithi nyingine Ken Walibora na S.A Mohammed.

4. (a) Maneno haya yalisemwa na Bi.Margaret /mkuu wa shule ya upili ya Mtakatifu

Timotheo.√Alikuwa ofisini mwake. √Alikuwa anawaambia wazazi wa Sela. (Bw na Bi Butali)

√Walifika kujua sababu ya binti yao kufika nyumbani kuwachukuwa, √ (4x1=4)

(b) -Sista (mwuguzi wa shule) alifanyia wanafunzi uchunguzi. Matokeo yalionyesha kuwa Sela

alikuwa na mimba.Sela alishika urafiki na Chris Masazu wakati wa siku ya michezo shuleni mwa

Sela.Sela alifukuzwa nyumbani ili kuwaita wazazi wake. (alama 4)

(c) Changamoto za jinsia ya kike:

1. Kudhulumiwa kimapenzi k.m Sela.

2. Kutwikwa mzigo wa malezi ya wanao k.m Mama Sela.

3. Kuathirika kimasomo k.m Sela alifunzwa shuleni.

4. Katalakiwa bila sababu mahsusi k.m Mama Sela. (hoja 4 zenye ufafanuzi 3=12)

5. (a) Maneno haya yalisemwa na Bi.Margaret /mkuu wa shule ya upili ya Mtakatifu Timotheo.√Alikuwa ofisini mwake. √Alikuwa anawaambia wazazi wa Sela. (Bw na Bi Butali)

√Walifika kujua sababu ya binti yao kufika nyumbani kuwachukuwa, √ (4x1=4)

(b) –Sista (mwuguzi wa shule) alifanyia wanafunzi uchunguzi. Matokeo yalionyesha kuwa Sela

alikuwa na mimba.Sela alishika urafiki na Chris Masazu wakati wa siku ya michezo shuleni mwa

Sela.Sela alifukuzwa nyumbani ili kuwaita wazazi wake. (alama 4)

(c) Changamoto za jinsia ya kike:

1. Kudhulumiwa kimapenzi k.m Sela.

2. Kutwikwa mzigo wa malezi ya wanao k.m Mama Sela.

3. Kuathirika kimasomo k.m Sela alifunzwa shuleni.

4. Katalakiwa bila sababu mahsusi k.m Mama Sela. (hoja 4 zenye ufafanuzi 3=12)

SEHEMU D: USHAIRI (Alama 20)

6. (a) Kibali/ruhusa/idhini/uhuru.

(i) Inkisari-walo badala ya walio,n.k.

(ii) Kikale/kizamani/lahaja-mbwako=wako.

(iii)Tabdila-watakushutuma=watakushitumu,duniya=dunia n.k

Kuboronga sarufi-sema kwa yako mighani=sema kwa maghani yako n.k

(b) Bahari.

(i) Tarbia/unne –mishoro minne kila ubeti.

(ii) Mathnawi-vipande viwili(ukwapi na utao)

(iii)Sabilia-kibwagizo kina badilikabadilika.

(iv) Kikwamba-neno “sema”linaanza mishororo yote.

(v) Pindu/nyoka/kikufu-neno sema linakamilisha mshororo wa tatu na kuanza mshororo wa nne.

(vi) Ukara-vina vya utao vinatiririka/vinafanana/vinaendelezwa lakini vina vya ukwapi

havitiririki/havifanani/haviendelezwi.

(vii) Kikai-idadi ya mizani hailingani,ukwapi ni mingi (8) kuliko ya utao (6) (zozote $4 \times 1 = \text{Hoja} +$

mfano =4)

(c) Usambamba wa kiusawe.

Ni matumizi ya maneno tofauti kuelezea jambo lile lile (maneno yenye maana sawa) k.m

Sema-longa, noleji-hekima, n.k. (alama 2)

(d) Toni –ina uchungu/hasira/ukali (alama 2)

(e) Nafsi neni-(i) Mdhulumiwa.

(ii) Anayedhulumu. ($2 \times 1 = 2$)

(f) Sifa za kiarudhi.

(i) Mishororo –minne/tarbia/unne.

(ii) Vipande –viwili/ukwapi na utao.

(iii)Vina –shairi lina vina.

(iv) Mizani –mizani inalingana kila ubeti 8,6

8, 6

8, 6

8, 6

(v) Kibwagizo –shairi lina kibwagizo. (zozote $4 \times 1 = 4$)

SEHEMU E: FASIHI SIMULIZI (Alama 20)